

AKADEMIN FÖR UTBILDNING OCH EKONOMI
Avdelningen för humaniora

Turkosblå hav, kritvita stränder, krig, kokain och kidnappningar... Välkommen till Colombia!

En retorisk analys av hur Colombia framställs i svensk press

Annielie Bengtsson

2019

Examensarbete, Grundnivå (kandidatexamen), 15 hp

Medie- och kommunikationsvetenskap

Kommunikationsprogrammet: Inriktning professionellt skrivande

Handledare: Mathias Sylwan

Examinator: Per Vesterlund

Ingen nämnd ingen glömd

brukar man säga

Men jag tar risken och hoppas att ingen känner sig förbisedd. Alla ni som stått bakom mig under de här åren. Malin som coachade mig inför högskoleprovet som var min väg in på denna utbildning. Mina kursare i skrivgruppen som tillhandahållit ovärderlig respons och konstruktiv kritik av mina texter. Anna som kämpat vid min sida, tagit anteckningar och bollat tankar och idéer. Min familj och mina vänner som svarat på enkäten som utgör en viktig del av detta examensarbete. Mamma som alltid står bakom mig och stöttar i allt jag gör. Min fästman Christoffer som varit ovärderlig när allt känts tungt med studierna, datorer som vägrar fungera och livet i övrigt. Utan dig hade jag fallit.

Min handledare Mathias Sylwan för goda råd, tips och respons som hjälpt mig att komma i mål med detta arbete.

TACK!

Figur 1: Bright star 01/02 (SSGT Thurlby 2001).

Abstract

Colombia is a country with a most controversial reputation, carrying associations of drugs, violence and terrorism. In 2016, following 52 years of civil war and violence Colombia finally found itself in a state of peace, since the government and one of the largest and most active guerrilla groups of all times FARC-EP agreed to lay down arms.

Two and a half years later there are still many of us that associate Colombia with all these negative factors that are tied to its history. In this study I will be looking into how Colombia have been portrayed in Swedish media since the signing of the peace-agreement. I have also created a survey in an attempt to find out how people in a small Northern- European country like Sweden think of this diverse place on earth.

Keywords: Colombia, FARC, Agenda Setting Theory, media, framing.

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	6
1.1 Bakgrund.....	6
1.1.1 Colombiakonflikten kortfattat.....	6
1.1.2 Colombia idag.....	7
1.2 Problemformulering och syfte.....	8
1.2.2 Frågeställning.....	8
2. Tidigare forskning med relevans för min studie.....	9
2.1 Mediepåverkan.....	9
2.2 Dagordningsteori och gestaltningsteori.....	9
2.3 Dagordningsteorin och Colombia.....	10
3. Material och urval.....	11
3.1 Material.....	11
3.2 Urval.....	11
4. Metod.....	13
4.1 Enkät.....	13
4.1.1 Forskningsetik.....	15
4.2 Retorisk analys.....	15
4.2.1 Inledning.....	16
4.2.2 Det strukturella.....	17
4.2.3 Det underliggande.....	17
4.2.4 Det visuella.....	18
5. Resultat.....	21
5.1 Resultat retorisk analys av utvalda artiklar.....	21
5.1.1 Inledning.....	21
5.1.2 Det strukturella.....	23
5.1.3 Det underliggande.....	23
5.1.4 Det visuella.....	26
5.2 Resultat enkät.....	27
6. Diskussion och slutsats.....	29
7. Referenser.....	30
7.1 Analysmaterial <i>Bilaga 2</i>	33

1. Inledning

I detta inledande kapitel ämnar jag kortfattat beskriva, för studien, väsentliga delar av Colombias historia. Detta för att förse läsaren med den förkunskap om landet som jag anser nödvändig för att på bästa sätt tillgodogöra sig studien.

1.1 Bakgrund

”Du är galen som åker DIT!” ”Akta dig för kidnappare!” ”Gå inte ut på kvällen!” ”Gå ALDRIG ensam på gatorna!” Allt detta var kommentarer och ”goda” råd jag fick av familj och vänner inför min första resa till Colombia 2016. Jag skulle ljuga om jag påstod att alla dessa negativt klingande uppmaningar inte hade någon som helst inverkan på mig. Och det var med en slags skräckblandad förtjusning som jag klev av planet i ett av världens kanske lägst ansedda turistmål.

Såklart gick det, med lite sunt förnuft, alldeles utmärkt att resa runt som turist i landet. Vart jag än tog mig, från regnskogen i söder till den karibiska kusten i norr möttes jag av trevliga, tillmötesgående och gästvänliga människor. Jag började snart att fundera över hur det kommer sig att just Colombia har blivit så otroligt kontroversiellt och varför dess dåliga rykte tycks hålla i sig trots att nationen befinner sig i fred sedan drygt två år tillbaka.

1.1.1 Colombiakonflikten kortfattat

I april 1948 mördades den liberala partiledaren Jorge Eliécer Gaitán på öppen gata i Colombias huvudstad Bogotá. Detta ledde till våldsamma kravaller där större delen av stadens centrum förstördes. Gaitán sågs av många som räddningen ur ett fruktlöst liv med hårt arbete och fattigdom och förväntades inte bara ställa upp, utan också vinna det kommande presidentvalet (Keen & Haynes 2013, s. 484). Mordet på honom kom att bli startskottet för ett decennium av extrema våldsamheter rotade, snarare i socioekonomiska grunder, än i politik (Chasteen 2003, s. 324). Perioden har blivit känd som ”La Violencia”- våldet på spanska, under vilken man uppskattar att minst 200 000 människor mist sina liv (Encyclopaedia Britannica 2019).

För att få slut på stridigheterna enades den colombianska staten om ett maktdelningssystem som gick ut på att de två ledande partierna, liberalerna och de konservativa turades om att sitta vid makten under alternerande mandatperioder. Genom överenskommelsen som gick under benämningen ”Frente Nacional” lyckades man få slut på La Violencia. Men uppgörelsen ledde istället till nya problem. Ett växande missnöje spreds, främst bland följare av andra, exkluderade partier, bönder och fattigt folk från landsbygden som saknade en förändring av de sociala orättvisor och

inkomstklyftor som fortsatte att prägla landet (Keen & Haynes 2013, ss. 484-485). Folk som tröttnat på makthavarnas återuppreparande misslyckande med att få bukt på orättvisorna och inspirerats av den kubanska revolutionen (1953-59) tog lagen i egna händer och formade beväpnade marxistiska gerillor som förklarade krig mot staten. För att finansiera dessa illegala rörelser avkrävdes landägare som råkade residera inom gerillakontrollerade territorium, höga skatter och hotades med död och kidnappningar av familjemedlemmar om de lät bli att betala.

Under samma period uppstod ett ökat internationellt intresse för droger som marijuana och kokain. Ledarna för de största aktörerna på marknaden, Cali- och Medellinkartellerna gjorde sig enorma rikedomar på sina kokaodlingar och kom snart att tillhöra samhällets absoluta elit vad gällde såväl pengar som landegendom och makten som följde med detta. När man började känna av det allt mer växande hotet från gerillan bildade man självförsvarsstyrkor (i dag känt som paramilitära styrkor) för att avvärja sig. På så vis fick en tredje part plats i konflikten som blev alltmer komplicerad och beräknas ha skördat över 200 000 människoliv, varav merparten civila, och drivit många miljoner på flykt (Chasteen 2003, ss. 333-335).

1.1.2 Colombia idag

Colombia är en nation som vilar på en, minst sagt turbulent historia. Men i november 2016 undertecknades, efter många tidigare försök, ett fredsavtal mellan den colombianska staten och den genom tiderna största gerillagruppen, Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia- Ejército del pueblo. Eller på svenska; Colombias revolutionära, beväpnade styrkor- Folkets armé, mer känt under förkortningen FARC-EP. Detta skulle komma att markera slutet på över femtio år av stridigheter och tjäna Colombias dåvarande president Juan Manuel Santos, Alfred Nobels fredspris samma år. Colombia står ännu på ostadiga ben och sociala orättvisor fortsätter att prägla nationen, inte minst nu när många tusentals före detta gerillasoldater behöver integreras i samhället samtidigt som en flyktingvåg från Venezuela sveper in. Men utvecklingen går framåt och turistnäringen kanske inte blomstrar men har åtminstone börjat få knopp. Så hur kommer det sig att många av oss gladeligen skulle packa resväskan för en semester i Mexiko, på Cuba eller Jamaica som alla är länder som vilar på varsin våldsam historia, men ställer oss tvekande till Colombia? Varför hänger bilden av ”Sydamerikas farligaste land” kvar hos oss svenskar? Och hur framställs landet egentligen i svensk media?

1.2 Problemformulering och syfte

Denna uppsats är tänkt att fungera som ett förenklat exempel på hur det som sägs i media kan vara vinklat och vridet för att passa in i en på förhand vald diskurs. Jag kommer att undersöka hur Colombia har framställs i svensk media från och med signeringen av det historiska fredsavtalet mellan den colombianska staten och FARC-gerillan, 2016. Fram tills april 2019 när denna studie påbörjades. Jag kommer även att ta reda på hur vi svenskar uppfattar Colombia och vilka associationer man drar till platsen, främst bland människor som inte besökt landet.

Genom att ta avstamp i McCombs och Shaws (1972) dagordningsteori, ämnar jag studera hur medierna kan användas för att rota grundläggande föreställningar om vad vi bör och inte bör tala, tycka och tänka kring olika ämnen och samhällsfenomen (Gripsrud 2011, s. 72). Och jag hoppas genom detta kunna påvisa vikten av att förhålla sig kritisk i en värld där medialiseringen blivit ett svårundvikligt faktum som kommit att omfatta de flesta, om inte alla, aspekter av våra liv (Livingstone 2009, s. 2).

1.2.2 Frågeställning

- Hur framställs Colombia i svensk press efter undertecknandet av fredsavtalet mellan den colombianska staten och den marxistiska FARC-gerillan?
- Vilken uppfattning har svenskar som inte besökt Colombia om landet och vad är det vi associerar med ordet Colombia?

2. Tidigare forskning med relevans för min studie

2.1 Mediepåverkan

Forskningen om mediers påverkan på publiken kan delas in i tre kategorier. Fram till omkring 1940- talet ansåg forskarna medierna vara allsmåttiga och talade om hur de injicerade värderingar, uppfattningar och beteende i en passiv och försvarslös publik. Mellan 1940- och 1970- talet tog forskningen en ny riktning mot ett användarperspektiv och man ändrade den tidigare formuleringen på frågeställningen om vad medierna gör med sin publik, till vad gör publiken med medierna? Man talade istället om maktlösa medier som rapporterade utifrån de uppfattningar som redan rådde i samhället (Gripsrud 2011, s. 72).

Dessa teorier har gemensamt med retoriken att man är överens om att olika sätt att yttra sig kan användas för att nå olika kommunikativa mål. Men skiljer sig på så vis att man inom användarforskningen studerar själva mediet och vad det kan användas till. Medan man inom retoriken hellre tittar på hur kommunikationen kan formas till att utföra olika sociala funktioner (Kock 2004, s. 104).

Under 1970- talet fann sig forskarna i en slags kompromiss mellan dessa tidigare vitt skilda utgångspunkter. Man kom fram till att medierna trots allt har makt, kanske inte över hur publiken ska tycka och tänka utan snarare över dagordningen, alltså de punkter som anses viktiga för ett samhälle att tycka, tänka och tala kring (Gripsrud 2011, ss. 71-73). Det är utifrån denna senare forskning med McCombs och Shaws (1972) dagordningsteori som grund, som jag tänker ta avstamp med denna uppsats.

2.2 Dagordningsteori och gestaltningsteori

Inför det amerikanska presidentvalet 1968 ville de två unga professorerna Donald Shaw och Maxwell McCombs från University of North Carolina, undersöka hur invånarna i staden Chapel Hill påverkades av medierna i de frågor de ansåg mest intressanta inför valet. Genom att ställa resultatet av intervjuer med slumpvis utvalda invånare mot det av en undersökning av dagordningen för samhällsfrågor i de nio viktigaste nyhetskällorna gjordes en jämförelse mellan de frågor som ansågs mest relevanta för väljarna och de frågor som rapporterats flitigast i media. Resultatet av studien som fick namnet *Agenda setting theory* eller dagordningsteori, visade inte bara att de fem punkter som ansågs allra viktigast av medborgarna också var de ämnen om vilka det rapporterats allra mest i nyheterna de närmast föregående veckorna. Utan också att rangordningen i vilken man

satte frågorna speglade det utrymme samma frågor fått i medierna till nära perfektion (McCombs 2006, ss. 27-28).

Om vi skulle bygga all vår kunskap om världen endast på egna erfarenheter skulle vår världsbild bli tämligen begränsad. De offentliga angelägenheter vi många gånger tvingas ta ställning i utspelar sig långt ifrån våra dagliga liv. Därför är vi beroende av mediernas rapporter för att kunna ta del av händelser ifrån världens alla hörn.

Tidningarna har ett visst format och nyhetsprogrammen en viss längd. Det säger sig självt att inte allt som händer i hela världen under en dag skulle få plats i all världens mediekanaler. Därför måste någon sälla.

Denna någon är nyhetschefer och redaktörer som ansvarar för vilket innehåll som ska publiceras och vilket som ska slopas (McCombs 2006, s. 45) samt hur mycket eller lite utrymme respektive artikel ska få. De nyheter som får mest utrymme och rapporteras om mer frekvent än andra uppfattas av tittarna som viktigare och mer relevanta. På detta sätt blir nyhetsmediernas dagordning också allmänhetens dagordning och den begränsade portion innehåll som valts ut för publikation löper risken att förmedla en filtrerad och mycket begränsad bild av verkligheten (ibid s. 45). Nyhetsmedierna har alltså på så vis makten att rota idéerna för en allmän opinion (ibid. ss. 24-25).

Gestaltningsteorin handlar om hur vi människor skapar mening genom egenupplevda eller medierade upplevelser (Strömbäck 2009, s. 119). Detta är viktigt att ha i åtanke vid en analys inom ämnet nyhetsrapportering, eftersom det en nyhetskonsument tar till sig av innehållet i en artikel inte nödvändigtvis är exakt det som skribenten menat att förmedla eftersom denne endast kan återge en replikation av den tanke som bildat grund för kommunikationshandlingen. Man menar alltså att det vi får ut när vi läser en nyhet endast är en spegelbild av den verkliga händelsen (ibid. s.119).

2.3 Dagordningsteorin och Colombia

Om dagordningsteorin har det forskats friskt. Redan 2006 fanns över 400 empiriska undersökningar publicerade kring ämnet (Strömbäck, 2006, s. 12). Och efter en sökning som gjordes den 3 april 2019 i högskolebibliotekets databas hittar jag 1296 uppsatser och avhandlingar och hela 8883 artiklar i akademiska tidskrifter på över fyrtio olika språk, som alla behandlar ämnet. Läger jag till sökordet ”Colombia” sjunker antalet träffar till tjugo, varav många är publicerade på spanska. Vårterminen 2017 gjorde Karin Grann vid avdelningen för mänskliga rättigheter inom historiska institutionen vid Lunds Universitet en studie om Sveriges Radios och Sveriges Televisions rapportering kring folkomröstningen om fredsavtalet i Colombia. Den finns länkad i referenslistan.

3. Material och urval

3.1 Material

För att bringa klarhet i mina frågeställningar beslutade jag mig för att göra en analys av material som publicerats om och från Colombia i svensk media. För att arbetet skulle bli genomförbart under den tidsram som fanns uppsatt var det nödvändigt att göra vissa avgränsningar i det material jag skulle komma att studera. Därför valde jag att använda mig av material ur tryckt svensk press, publicerat i fyra av de största svenska nyhetstidningarna från och med den 24 november 2016 fram till den 3 april 2019 som var den dag då studien påbörjades. Den 24 november 2016 är datumet för undertecknandet av det historiska fredsavtalet mellan den colombianska staten och vänstergerillan FARC-EP och den tidpunkt då President Santos utropade fred i landet för första gången på 52 år. Detta var en period av stor betydelse för Colombia då det måste ha rasat in material att rapportera om på nyhetsbyråerna världen över.

Tidningarna som valts ut är de två morgontidningarna *Svenska Dagbladet* och *Dagens Nyheter* som ägs och drivs av Schibsted respektive Bonnier samt kvällstidningarna *Expressen* som också ägs av Bonnier samt *Aftonbladet* som ägs av Schibsted och LO. Genom att välja artiklar ur flera olika typer av tidningar med olika ägare och skribenter får jag ett bredare omfång på studien och ser därigenom till dess validitet och reliabilitet (Ekström & Larsson 2010, ss. 14-15).

3.2 Urval

I jakten på relevant material började jag med att göra en sökning inom avsedd period på sökordet "Colombia" i Retriever Mediearkivet. Den sökningen gav 1034 träffar, av vilka en avsevärd del av resultaten bestod av artiklar som handlade om sport och främst fotboll. För ytterligare avgränsning och möjlighet att på ett enkelt sätt filtrera bort oväsentliga artiklar uteslöts därför vissa vanligt förekommande ord. Orden som valdes bort var: "sport," "fotboll*," "lag*," "träna*," "division," "spel*," "final*," "kval*," "slutspel*" och "match*". Sökalternativen justerades så att alla sökord skulle finnas med alternativt uteslutas från artiklarnas rubriker.

Nästa sökning gav 53 träffar vilket är en rimlig mängd material att gå igenom för hand. Efter en manuell genomgång kunde jag plocka bort artiklar som var väldigt lika varandra, till exempel artiklar som uppdaterats och publicerats igen samma dag eller dagen efter i samma tidning eller en annan tidning. Jag plockade även bort artiklar som inte direkt handlade om Colombia eller som var låsta. De artiklar som blev kvar sparades ned i en samlad pdf-fil som finns bifogad som *Bilaga 1* till denna studie. Av de

22 artiklar som valts ut att basera analysen på kommer sju ur *Dagens Nyheter*, åtta ur *Svenska Dagbladet* fyra ur *Expressen* och tre ur *Aftonbladet*.

Efter en genomgång av samtliga artiklar fann jag en del återkommande positiva ord som ”hopp” och ”fred” samt flertalet målande miljöbeskrivningar av en närmast sagolik natur med kolibrier, färggranna blommor och ”floder kantade av mangrover” (Lundin 2017, s 24). Dock var det negativa ord såsom ”krig,” ”droger,” ”vapen,” ”gerillor” och ”död” som präglade merparten av artiklarna och därigenom också blev det som kom att allra starkast förknippas med läsningen.

4. Metod

4.1 Enkät

För att få svar på den del av frågeställningen som behandlar svenskens uppfattning och associationer om Colombia valde jag att utforma en kort webbenkät där respondenterna fick i uppgift att svara på vad som är det första de tänker på när de läser ordet:

”Colombia”. I enkäten som skickades ut till 113 av mina vänner på Facebook med uppmaningen att skicka den vidare till en annan person som inte finns på min vänlista, presenterades respondenten med tre platser i Latinamerika; Mexiko, Brasilien och Colombia. Med frågorna; Vad är det första du tänker på när du läser ordet Colombia respektive Brasilien och Mexiko? Eftersom Colombia är den plats min studie är centrerad kring kommer jag endast att behandla de svar jag fått på frågan. ”Vad är det första du tänker på när du läser ordet Colombia”? De andra platserna har jag lagt till för att respondenterna ska känna sig fria att svara ärligt utan att känna sig ledda eller inbilla sig att jag förväntar mig ett visst svar om en viss plats. Detta är viktigt för att säkerställa studiens reliabilitet (Bryman 2018, s. 207). Jag har även lagt till frågan; Har du besökt Colombia/Brasilien/Mexiko? För att få reda på om svaren baseras på egenupplevda erfarenheter eller på en representation av verkligheten, färgad av en kommunikationshandling genom exempelvis vänner, familj eller media.

Ett snöbollsurval eller kedjeurval som det också kallas bygger på kedjeeffekten och är ett bekvämt och bra sätt att nå många människor inom ett relativt kort tidsintervall. Snöbollsurvalet fungerar bäst för kvalitativa studier och innebär att forskaren kontaktar ett fåtal personer som genom att hänvisa vidare till sina egna kontakter hjälper forskaren att bygga upp en undersökningsgrupp stor nog att förse studien med nödvändig validitet (Bryman 2018, s. 245). Det är denna typ av urval som använts i surveydelen av denna studie. Enkäten skickades till samtliga av mina Facebookvänner som bor i Sverige och som jag inte på förhand vet, har en nära koppling till Colombia. I samband med utskicket ombads respondenterna att skicka enkäten till en annan person som inte finns på min vänlista. På så vis hoppas jag nå en bred variation av människor och få tillräckligt med svar för att bygga undersökningen på.

Frågeformulär

Fråga [2/3]:

Har du besökt Colombia?

- Jag har besökt Colombia
- Jag har aldrig besökt Colombia

Vad är det första du tänker på när du ser ordet: Colombia?

Skriv ditt svar...

Du är anonym och svaret går inte att koppla till din person. All data lagras i krypterad form under studiens längd.

Nästa

Figur 2: Frågeformulär. (Egen bild 2019).

Följande information bifogades till respondenterna i samband med utskicket av enkäten:

”Hej. Som många av er redan vet håller jag på att skriva min C-uppsats i Media och kommunikationsvetenskap på Högskolan i Gävle. Jag hoppas att du vill ta ett par minuter av ditt liv och svara på några korta frågor som kommer att hjälpa mig i min studie.

Du kommer att presenteras med tre olika platser i världen och ombeds berätta om du besökt platsen samt vad du förknippar med platsen genom att svara på vad som är det första du kommer att tänka på när du läser platsens namn. Exempel: Vad är det första du kommer att tänka på när du läser ”Sverige”? Ett svar skulle kunna vara ”Köttbullar”, ett annat ”Volvo”. Jag tror du förstår poängen. Du kan skriva en eller flera saker du förknippar med platsen och det finns inget svar som är rätt eller fel.

Efter att du svarat önskar jag att du kunde skicka detta meddelande vidare till en person på din vänlista som inte känner mig. Detta för att jag ska nå ut till så många som möjligt.

Svaren kommer endast att användas i denna studien och kan inte ledas tillbaka till dig, därför önskar jag för studiens reliabilitet att du svarar helt ärligt. Klicka på länken för att komma till enkäten”

4.1.1 Forskningsetik

Av etiska skäl valde jag att vara öppen mot respondenterna. Enligt de fyra forskningsetiska huvudkrav som finns angående studier som involverar människor (Lindstedt 2017, ss. 49-55) har jag lämnat så mycket information om undersökningen, jag ansett möjligt utan att kompromissa med dess validitet och reliabilitet. Jag har genom formuleringar som: ”Jag hoppas att du vill ta några minuter...” och ”Jag önskar att du skickar detta meddelande vidare...” tydliggjort att deltagandet är frivilligt. Jag har informerat om att den information jag får in endast kommer att användas till denna studie och inte kan ledas tillbaka till en enskild respondent. Samt sett till att webbsidan plockats bort efter att svaren laddats ned till en mapp på min dator där de kommer att ligga tills studien är publicerad. Då plockas även de bort.

4.2 Retorisk analys

Aristoteles talade om retoriken som ”studiet av det som är ämnat att övertyga” (Ekström & Larsson 2010, s. 217). Retoriken har inte bara att göra med konsten att tala väl, utan även med persuasio, alltså att kunna övertala och övertyga (ibid. 215- 217). Den är ett mäktigt verktyg för den som bemästrar den och den tillåter oss att arbeta med ord på ett sätt genom vilket vi kan välja att tillskriva dem olika betydelser och innebörder beroende på de omständigheter i vilka de används. Det är således av största vikt att den som ämnar att övertyga är medveten om vart en vill nå med budskapet (Kock 2004, s. 103).

Även om den klassiska retoriken fungerar fint som en grundmodell för en analys av medietexter är det viktigt att väga in modernare vetenskaper om det samtida samhället för att kunna studera texternas produktionsvillkor och verkningsmöjligheter (Lundgren 1997, s. 70). Begreppet massmedieretorik har sitt ursprung i en bok från 1973 med samma titel som är skriven av Bengt Nerman som har undervisat vid Journalisthögskolan i Stockholm. Massmedieretoriken är ett fenomen som kan förklaras som läran om språk, människor och massmedier, i vilken man vill förmedla kunskap om såväl den journalistiska skrivkonsten som den färdiga texten och hur den mottas av läsaren (ibid. s. 67).

För denna studie har jag valt att genomföra en retorisk textanalys av 22 artiklar hämtade ur tidningarna *Aftonbladet*, *Expressen*, *Svenska Dagbladet* och *Dagens Nyheter*. En retorisk analys innebär att identifiera och analysera de retoriska medel som använts i ett sammanhang för att upptäcka hur talaren eller, som i detta fall, skribenten konstruerar och vidhåller sina argument (Bryman 2018, s. 648). I min analys kommer jag att undersöka vilken typ av retorik skribenterna använder sig av i nyhetsartiklar ifrån och

om Colombia. Jag har använt mig av två tidigare utarbetade och väl beprövade modeller för retorisk analys för att ta fram en egen modell i tretton steg som kommer att användas i analysen av utvalda artiklar. Utöver den övergripande retoriska situationen med avsändare, mottagare och retorikens tre grundpelare etos, logos och patos, kommer jag även att titta på hur man lagt upp texten, disposition, kontext, exordium, narratio, elocutio och conclusio. Samt vilken retorisk genre som använts och vilka ord, bilder, färger och typografi som valts. Jag kommer att titta på propositio och argumentatio samt hur man finner belägg för det påstådda. Finns det en röd tråd som binder samman rapporter ur olika tidningar med olika skribenter vid olika tillfällen? Konceptet bygger på två olika modeller för retorisk analys som finns att hitta i *Metoder i kommunikationsvetenskap* (Ekström & Larsson 2010, ss. 215-240) och i *Visuell retorik* (Carlsson 2011, ss. 116-117).

4.2.1 Inledning

Jag kommer att redogöra för den retoriska situationen genom att studera artiklarna en efter en. De frågor som kommer att besvaras i analysen är vem som försöker övertyga vem om vad? I vilket sammanhang det sker och genom vilka metoder? (Ekström & Larsson 2010, s. 217). Det finns redan från början en del uppenbara likheter i den retoriska situationen i mitt material. En av dem är avsändaren som i samtliga fall är en av fyra välrenommerade svenska nyhetstidningar, tillhörande en av de två mediekoncernerna Bonnier Media eller norska Schibsted. Journalistiken må vara oberoende men journalisternas lön kommer från en av dessa koncerner som tillsammans äger stora delar av svensk media, inkluderande flera bokförlag, TV-kanaler, SF bio, annonsplattformen Blocket.se samt sökregistret Hitta.se (Weibull & Wadbring 2014, s. 222). Jag kommer att utgå ifrån att dessa koncerner står bakom artiklarna som publiceras i respektive tidning och därigenom fungerar som avsändare av det budskap som förmedlas i texterna.

Även när det kommer till tilltänkt målgrupp finns en hel del likheter i det material jag valt att analysera. Den generella målgruppen är förstasidans läsare och prenumeranter och jag utgår ifrån att respektive tidning främst vänder sig till läsare som delar tidningens politiska ställning. Av de tidningar som ingår i min analys ser den politiska ställningen ut enligt följande: *Aftonbladet* beskriver ledarsidan som oberoende socialdemokratisk men menar att nyhetsredaktionen är politiskt obunden (*Aftonbladet* 2019). *Svenska Dagbladet* beskriver sig som en obunden moderat tidning (SvD 2019). Båda ägs av norska Schibsted. *Expressen* och *Dagens Nyheter* ägs av Bonnier media.

Expressen beskriver sig som en klassisk, liberal kvällstidning (Expressen, 2019). Medan *Dagens Nyheter* beskriver sig som liberal (Dagens Nyheter 2019).

4.2.2 Det strukturella

Under den andra rubriken kommer jag att samla en övergripande sammanfattning av texten och dess disposition. Exordium är det latinska ordet för början eller inledning och handlar om hur avsändaren avser konkurrera om mottagarens uppmärksamhet (Carlsson & Koppfeldt 2011, s. 92), något som är otroligt viktigt i dagens snabbt varierande medieklimat. Narratio betyder ungefär narrativ och bestämmer hur berättelsen är uppbyggd. Vilken är bakgrunden till artikeln? Är den byggd på någon form av vinklat perspektiv? Elocutio handlar om berättarformen, hur artikelförfattaren arbetar för att skapa flyt i texten. Conclusio som betyder slutsats handlar om hur avsändaren betar sig mot slutet av texten för att få alla påståenden att knytas samman till en helhet och bilda ett sammanhang (ibid. ss. 92-94).

4.2.3 Det underliggande

Hur gör man då? Inom retoriken finns tre olika medel som kan användas för att övertyga sina mottagare. Etos, logos och patos. För att mottagaren ska tro på vad avsändaren försöker förmedla krävs ett förtroende för avsändaren. Detta förtroende kan skapas och bibehållas när avsändaren styrker sina ord genom att stötta dem mot gedigen kunskap och/eller utbildning, antingen hos honom eller henne själv eller hos annan källa som blir trovärdig just på grund av dessa faktorer. Denna appellform kallas etos som är grekiska och betyder sed eller lära. Detta betyder inte att en avsändare vill ha mottagarens blinda tillit. Tvärtom ges en retorisk fördel till den som framför ett argument som talar till mottagarens förnuft, lyckas få mottagaren att dra egna logiska slutsatser om det budskap man försöker få fram och låta densamme känna sig delaktig och kanske lite stolt över att ”vara smart nog att förstå grejen” (Carlsson & Koppfeldt 2011, s. 78). Genom att använda sig av appellformen logos stöttar man sina argument i mottagarens egen förväntade kunskap om det som anses allmänt självklart. Patos är grekiska för affekt eller lidelse och används inom retoriken när man vill skapa övertygelse genom att vädja till mottagarens känslor. Genom patos använder man sig av visuella och verbala medel för att nudda vid det innersta och allra mest personliga, våra känslor (Ekström & Larsson 2010, s. 221).

Proposito betyder förslag eller påstående och syftar till det avsändaren vill få mottagaren att gå med på. För att komma fram till detta kan man ställa sig frågan vad det är avsändaren vill åstadkomma med texten. I vilken fråga söker man medhåll?

(Ekström & Larsson 2010, ss. 222-225). Argumentatio betyder kort och gott argumentation och syftar till alla de verbala och visuella medel avsändaren använder för att styrka och bevisa sitt påstående (Carlsson & Koppfeldt 2011, ss. 92-93). Påstående och argumentation hänger ihop och fungerar inte utan varandra. För att förmå övertyga en annan om ett påstående är argumentationen en nödvändighet. Argumentationen i sin tur vore helt grundlös utan påståendet. Detta samband kallas garant (Ekström & Larsson 2010, s. 223).

Det finns tre olika genrer genom vilka det går att avgöra vilket retoriskt syfte en text är menad att ha. Den forensiska eller juridiska genren används när avsändarens avsikt är att döma eller frikänna någon. Texten behandlar ett scenario där man försöker bedöma rätt eller fel och utspelar sig i det förgångna. Den deliberativa genren används när avsändaren vill få läsaren att ställa sig för eller emot en sakfråga. Deliberativ retorik används ofta av politiker och behandlar beslut som behöver tas inför framtiden. Den demonstrativa eller epideiktiska genren används för att höja eller sänka exempelvis en person, dennes handlingar eller ett förslag. Man ställer bra emot dåligt för att avgöra vad som är rätt eller fel i nuläget. En text kan finna sig inom flera retoriska genrer (Ekström & Larsson 2010, s. 219) och jag kommer att avgöra under vilken eller vilka var och en av mina analyserade artiklar hör hemma.

En annan sak som är viktig att tänka på är i vilken kontext en text är skriven och hur tid, rum och samhällsförutsättningar såsom rådande religion, lagar och seder påverkar innehållet (Lundgren 1997, s. 68). När, var och för vem är texten skriven? Eftersom mina utvalda fall behandlar just nyhetsjournalistik publicerad i det någorlunda nutida Sverige, är såväl tids- som rumskontexten föga varierande. Vad som kan vara intressant i just detta fall är att titta på om det finns skillnader i texterna beroende på hur långt efter det tecknade fredsavtalet de skrevs. I de fall som det går att avgöra kan det också vara intressant att titta på om journalisten som skrev artikeln befann sig på plats i Colombia eller om nyheten rapporterats genom en större nyhetsbyrå och om och i så fall hur texten färgats av detta.

4.2.4 Det visuella

Många av de annonser som studerats är multimodala, det vill säga budskapet utgörs av flera olika element bestående av såväl verbal text som bilder. Semiotiken är läran om tecknen och kan vara behjälplig i en retorisk analys av de delar av en text som inte är rent språkliga (Ekström & Larsson 2010, s. 234). En bild och en text kan förmedla samma sak och fungerar många gånger som ett komplement till varandra.

Roland Barthes menar att medan en verbal text kan fungera som ett komplement till bilden ur en avsändares synvinkel, blir den snarare ett handikapp för mottagaren, i dennes tolkningsprocess. Detta beror på att en bild består av flera olika element som lämnar ett brett och fritt tolkningsutrymme för läsaren som kan göra associationer baserade på sitt eget habitus. Texten används således för att tillskriva bilden den mening avsändaren på förhand valt ut som grund för sin kommunikationshandling och kommer i vägen när mottagaren ska göra sin egen tolkning (Barthes 1964, ss. 153-155). I den andan är det viktigt att titta på hur eventuella bilder samverkar med eller motsäger den verbala texten.

I analysen av en bild finns två centrala begrepp att ta hänsyn till; Konnotation och denotation. Konnotationer är den samling av abstrakta tankar och direkta associationer människor av gemensam kulturell bakgrund delar. I en analys kan det vara de tankar som omedvetet dyker upp i relation till det föremål som analyseras (Carlsson & Koppfeldt 2011, s. 18). Röd färg betyder stopp, men är den i form av en ros blir betydelsen kärlek. En skyltning med pasta, basilika och krossade tomater i den lokala matbutiken för tankarna till Italien. Denotation är de ord vi använder för att beskriva föremål vi finner i analysmaterialet. Personer som är med på bilderna, hur dessa ser ut, klär sig, vad de sysslar med på bilden, vilka gester de gör och varför (om det framgår) osv. (ibid. ss. 17-18).

Jag kommer även att titta på vilka val man gjort i form av ord och figurer som inte är rena fotografier samt hur typografin samverkar med resten av texten och om och i så fall hur det skapar betydelse. Samt sammanhanget i vilket artikeln förväntas läsas, alltså resten av tidningssidan, hur artikeln placerats i förhållande till övrigt material (Lundgren 1997, s. 75). Jag kommer också att se till artikelns längd och vilket antal tecken som använts, för att avgöra vilken prioritet den förväntas få av läsaren. Eftersom vi läser uppifrån och ned, från vänster till höger säger det sig självt att en artikel som placeras högt upp till vänster förväntas få större prioritet av läsaren än en artikel som placeras långt ned till höger.

För att skapa flyt och intresse i min egen text kommer jag i de fall där det krävs att röra mig utanför ramarna för min egen modell och göra delar av analyserna i en annan ordning än den jag satt upp med modellen.

MODELL FÖR RETORISK ANALYS

Inledning

1. Redogör för den retoriska situationen. Vem är avsändare? Vilken är målgruppen? Vilka är artikelns kommunikativa mål?
2. Sammanfatta texten och dess disposition.

Det strukturella

3. Exordium. Hur inleds texten?
4. Narratio. Hur är narrativet?
5. Elocutio. Vilken berättarform används?
6. Conclusio. Hur avslutas artikeln?

Det underliggande

7. Hur och i vilken ordning används appellformerna etos, logos och patos?
8. Proposito. Vilket är artikelns viktigaste påstående?
9. Argumentatio: Hur argumenterar skribenten för att finna belägg för sin ståndpunkt?
10. Vilken eller vilka retoriska genrer används?
11. I vilket sammanhang är texten skriven och hur påverkas innehållet av kontexten?

Det visuella

12. Hur samverkar retorik och semiotik i multimodala texter? Hur bidrar bilden till, alternativt talar emot den verbala texten? Vad finns på bilden? Människor? Hur ser de ut? Vilka gester gör de? Vilken betydelse får det? Vilka konnotationer väcker bilden?
13. Hur uppfattas annat visuellt material såsom retoriska figurer, design, typografi och layout? Vilken betydelse får val/bortval av ord?

5. Resultat

5.1 Resultat retorisk analys av utvalda artiklar

En analys av samtliga utvalda 22 artiklar om Colombia publicerade i *Aftonbladet*, *Expressen*, *Svenska Dagbladet* och *Dagens Nyheter* under perioden mellan den 24 november 2016 och den 3 april 2019, har genomförts. I *Bilaga 1* finns samtliga artiklar samlade i en pdf-fil och i *Bilaga 2* finns analysen att läsa i sin helhet. Nedan följer mina reflektioner över det analyserade materialet, likheter och skillnader mellan artiklarna samt eventuella mönster i sättet att rapportera. För överskådlighetens skull har jag beslutat att dela upp resultatet i samma fyra huvudkategorier som strukturerar upp min analysmodell; Inledande, strukturella, underliggande och visuella faktorer.

5.1.1 Inledning

Eftersom mitt analysmaterial består av texter hämtade ur ett enda medium, den tryckta tidningen har jag funnit en del ofrånkomliga likheter i materialet. Som tidigare nämnt är avsändare, målgrupp och kommunikativa mål några av dessa faktorer. I samtliga studerade fall är avsändaren en artikelförfattare som genom en av mediekoncernerna Bonnier eller Schibsted försöker övertyga publikationens läsare om någonting ur en på förhand vald diskurs. Målgruppen är tidningens läsare som utgörs av den del av Sveriges befolkning som köper papperstidningar och främst de som delar respektive tidnings politiska ställning, se mer ss. 16-17 i denna uppsats. Avsändarens kommunikativa mål blir att vidare söka definiera denna något abstrakta grupp för att skapa tilldragande, intressant och målgruppsanpassat innehåll.

Jag har även funnit en hel del likheter i texternas disposition. Samtliga artiklar har en rubrik som är tänkt att vara tilldragande, sammanfatta textens kärna, vara kort och saklig och med några få, väl valda ord förmå läsaren att förstå innebörden av artikeln (Häger 2014, s. 59). Rubrikerna lyder enligt följande:

- Nytt hopp om fred i Colombia, DN 25 november 2016
- Colombia prövar nytt steg mot fred, SvD 2 december 2016
- En hyllning till alla offer i Colombia, SvD 11 december 2016
- Sverige hjälper till i Colombia, Expressen 13 december 2016
- Fredssamtal återupptas i Colombia, DN 9 januari 2017
- Svensken flydde till Colombia, Aftonbladet 10 februari 2017
- De dödades i en lavin av lera, DN 2 april 2017
- Jordskred i Colombia dödade minst 200, SvD 3 april 2017

- Fredens baksida i Colombia: kokainhandeln ökar dramatiskt (Knarkgång lockelse för fattiga fiskare) SvD 30 april 2017
- Regeringen sköter inte avtalet seriöst, DN 31 maj 2017
- Turistbåt sjönk i reservoar i Colombia - 3 döda och 30 saknas hittills, Aftonbladet 26 juni 2017
- Smart om Colombia, Expressen 8 augusti 2017
- Vapenvila i Colombia, SvD 5 september 2017
- Svår balansgång för påven i Colombia, SvD 8 september 2017
- Rekordstort kokainbeslag i Colombia, DN 9 november 2017
- Fredssamtal i Colombia avbryts, SvD 11 januari 2018
- Colombia, Anderna och Panama, DN 3 mars 2018
- Svensk man rånmördad i Colombia, Expressen 2 april 2018
- Colombia blir Nato-partner, DN 27 maj 2018
- Unik chans för vänstern: Gerillamedlem kan bli president i Colombia, Aftonbladet 28 maj 2018
- Colombia gick till valurnorna, SvD 18 juni 2018
- Åtta döda efter explosion i Colombia, Expressen 18 januari 2019

Efter en analys av rubrikerna fann jag att förutom ”Colombia” (som ingått av design) samt för innebörden oväsentliga ord som prepositioner och konjunktioner, var de vanligast förekommande orden ”fred*,” ”död*” och ”kokain*.”

I några av artiklarna finns även en ingress som är menad att sammanfatta artikeln, utan att avslöja allt och därigenom locka läsaren att läsa vidare (Häger 2014, ss. 63, 70). Samt en eller flera bilder som kan vara försedd med en bildtext som inte bara ska beskriva vad som syns i bilden utan även knyta an till resten av texten (ibid. s. 73). I några av artiklarna, främst de längre, har man använt sig av en namngiven artikelförfattare eller korrespondent som befunnit sig på platsen ifrån vilken man rapporterar.

Artiklarna har haft en mycket varierande längd, mellan 31 och 1361 ord och textsammansättningen har varit av olika slag. 15 av de 22 artiklarna har haft någon form av illustration som ett komplement till den verbala texten. 14 har minst ett fotografi och sex artiklar har flera fotografier och/eller figurer. Sju av artiklarna består endast av rubrik och en kortare brödtext. Även frekvensen av rapporteringen från Colombia har varit mycket varierande. Mellan den 24 november och den 31 december 2016 publicerades fyra artiklar om Colombia. Det utgör ett snitt på ungefär en artikel var nionde dag. Under hela 2017 publicerades 11 artiklar, alltså knappt en i månaden. Under

2018, sju artiklar och mellan den 1 januari och den 3 april 2019 publicerades en enda artikel.

5.1.2 Det strukturella

Samtliga analyserade artiklar har inletts med en rubrik och/eller en bild. I längre artiklar har sedan en ingress följts av brödtexten. I kortare artiklar har texten byggts utan ingress och istället gått direkt från rubrik till brödtext. Berättarstilen har skiftat mellan olika artiklar, författare och innehåll. De två stilar som förekommit i allra högst utsträckning i mitt analyserade material har varit tegelstensprincipen och det cirkulära berättandet (Häger 2014, s. 77-78). Tegelstensprincipen bygger på en berättarstil konstruerad av korta stycken som kan flyttas runt eller bytas ut och därigenom modifiera innebörden av artikeln efter önskemål. På samma sätt som tegelstenar kan användas i olika typer av byggen, används flera små delar text till att bygga ett större sammanhang (ibid. s. 78). Genom den cirkulära berättarformen inleds texten med en presentation av en person eller en händelse kring vilken historien sedan byggs. Mot slutet av artikeln återvänder artikelförfattaren till denna någon eller något för att sluta cirkeln och knyta ihop historien (ibid. s. 77).

5.1.3 Det underliggande

Nyhetstidningen i sig har ett starkt etos eftersom den är ett gammalt och, för de allra flesta av oss, välbekant medium. Samtliga av mina utvalda artiklar är publicerade i välrenommerade svenska dags- och kvällstidningar som alla har en trovärdig förankring i den svenska mediekulturen. Tre av mina utvalda tidningar har funnits sedan 1800- talet medan ”ynglingen” *Expressen* dök upp på 1940- talet. Gammalt och välbekant har likhetstecken med hög trovärdighet och de flesta av oss skulle inte tvivla på sanningshalten i det vi läser i någon av dessa tidningar (Carlsson & Koppfeldt 2011, s. 76). En del av artiklarna finner ytterligare etosappell i att referera till större nyhetsbyråer och i enstaka fall har man haft en särskilt namngiven artikelförfattare eller en utsänd korrespondent på plats. I dessa fall har man även funnit stöd i uttalanden från intervjuade på plats.

I många fall har man refererat till källor som polismyndigheten, armén, lokala medier och vid flera tillfällen landets dåvarande president; Juan Manuel Santos. Detta är intressant eftersom man använder sig av källor som generellt anses tillförlitliga i vårt samhälle. Detta tillhör doxan, alltså den allmänkunskap inom en kultur eller ett samhälle som tas för given och inte behöver ifrågasättas (Ekström & Larsson 2010, s. 233). Att man litar på dessa maktinstanser är något som går långt tillbaka i västeuropeisk kultur

och tradition och något artikelförfattaren förutsätter när artikeln skrivs. I ett land som Colombia där staten befunnit sig i konflikt med stora delar av befolkningen och där den statsfinansierade armén gjort sig skyldigt till flertalet brott av lika grov skala som gerillan eller paramilitären är det inte lika självklart att källor som dessa skulle anses trovärdiga i samma utsträckning.

Patosappellen har funnits främst i bilder eller rubriker som förmedlar en katastrofsituation kring vilken man vill få läsaren att reagera. Ofta har det handlat om att väcka känslor som ilska och/eller medlidande för människor som befinner sig i svåra situationer. ”Nytt hopp om fred i Colombia” (DN 2016, s. 19) och ”Fredens baksida i Colombia: kokainhandeln ökar dramatiskt” (Lundin 2017, s. 24) är exempel på rubriker som appellerar till patos på helt olika sätt. Den ena appellerar till positiva känslor om hopp och framtidstro medan den andra appellerar till ilska och avsky för de som skor sig på andra människors olycka och lidande. Man har även, främst i de längre artiklarna använt sig av citat från intervjuade personer i händelsens centrum som uttalat sig om vad som hänt, hur det drabbat dem och deras nära samt hur det känns.

”Det är hundratals familjer som vi ännu inte har hittat, och hela bostadsområden är borta” (DN, 2017 s. 17).

”Det går rykten om planerade attacker, säger 15-åriga Laura som drömmer om att bli veterinär och flytta bort från Bahia Solano” (SvD 2017, s. 24).

”Jag vill inte ens minnas [...] Att se hur människor skrek, medan andra grät, sprang och försökte fly i bilar och motorcyklar, men hur de fastnade i leran. Det är alldeles för tungt” (SvD 2017, s. 13).

Logosappellen har främst funnits att hitta i siffror, statistik och faktarutor som underbygger argumentationen och låter läsaren dra egna slutsatser kring innehållet i artikeln. Ofta har det handlat om negativ statistik såsom antal döda, skadade eller saknade människor. Eller också har det fungerat som underbyggande av påståenden kring social orättvisa eller en ökning av omsättningen av den colombianska droghandeln som i exemplen nedan.

”På den europeiska kokainmarknaden omsätts årligen nästan 55 miljarder kronor, enligt Europols Drug market report 2016” (SvD 2017, s. 24).

”2014 beslagtogs i EU sammanlagt 61 miljoner ton [sic!] kokain” (ibid. s. 24).

Exakt hur nära sammanlänkade *Proposito* (påstående) och *argumentatio* (argumentation) är inom retoriken har blivit tydligt i flera av mina analyserade fall. Ett exempel på detta finner man redan i rubriken i en artikel publicerad i *Expressen* den 2 april 2018.

”Svensk man rånmördad i Colombia” (Mattsson 2018, s. 22). Påståendet som denna artikel bygger på är att det är farligt att semestra i Colombia. Grunden till påståendet är att svenskar blir rånmördade där. Detta argumenterar artikelförfattaren för genom att måla upp en bild av en oskyldig svensk turist som fallit offer för våldet i Colombia.

”Mannen var ute och åkte motorcykel med sin flickvän när de stoppades av ett gäng rånare och mannen sköts i bröstet” (Mattsson 2018, s. 22).

Garanten, i detta fall är att ingen vill semestra på en farlig plats. Ett annat exempel kan tas från en artikel som vinklats åt det motsatta hållet. I artikeln ”Colombia, Anderna och Panamá” ur *Dagens Nyheter* den 3 mars 2018 vill man erbjuda något, man vill sälja en resa som går genom de colombianska Anderna och vidare till grannlandet Panamá. Här använder man sig av positivt klingande ord såsom ”sociala förbättringar” hellre än ”sociala orättvisor”. Man skriver inte om kokain eller krig och använder ordet ”gerilla” vid ett tillfälle, men då för att tala om freden och Nobelpriset som tilldelades före detta presidenten Santos.

”Colombia har på kort tid blivit den nya stjärnan på den latinamerikanska resehimlen. Kulmen på en lång rad sociala förbättringar kom när President Santos belönades med Nobels fredspris 2016 efter att ha skapat fred med gerillan.” (Dagens Nyheter 2018, s 3).

Påståendet i den här argumentationen ligger i att det är säkert att resa till Colombia. Påståendet är grundat i att President Santos nu har skapat fred med gerillan och garanten är att det är säkert att resa till en plats där det är fred. Noteras bör att den artikeln publicerades en månad före artikeln av Mattsson.

Det är inte alla som är lättövertygade. Ibland möts man av motargument. För att klara av att bemöta sådana finns ytterligare retoriska medel att ta till. I Colombia, Anderna och Panamá (DN 2018, s. 3) använder man en så kallad styrkemarkör för att underbygga garanten (Ekström & Larsson 2010, s. 227). Trots att artikeln är relativt kort (120 ord), har man valt att skriva ut att President Santos vunnit fredspriset, vilket egentligen inte

alls har med ämnet att göra. Men genom att skriva med att presidenten vunnit ett pris som så gott som alla svenskar har kännedom om, garanterar man även skeptiska läsare att påståendet stämmer.

Den retoriska genre som använts flitigast är den epideiktiska genren som används när avsändarens målsättning med texten är att få mottagaren att känna sig antingen välvilligt eller kritiskt inställd till en personlig gärning eller ett händelseförlopp som sker eller har skett i relativ nutid (Ekström & Larsson 2010, s. 219). Exemplet nedan består av en av analysens kortaste artiklar i sin helhet och är ett typexempel på den epideiktiska genren.

”Colombias regering och gerillan ELN ska nu iaktta vapenvila, meddelar ELN. Beskedet kommer sedan Bogotá-regeringen i flera år har förhandlat med gerillagrupper i det som kallats Latinamerikas sista krig. Härom året slöt man fred med FARC, och nu har alltså även samtalen med den mindre gerillan ELN gett resultat.” (SvD 2017, s. 16).

Artikelförfattaren höjer Bogotá-regeringen för sitt arbete och vill få läsaren att känna sig positivt inställd till densamme. Genom att ”lägga bollen i händerna på” ELN målar man upp gruppen som den onda parten i konflikten som nu till sist har lösts av den hyllade regeringen.

Kontexten i vilken artiklarna är skrivna har jag bundit till hur pass nära inpå den 24 november 2016, alltså dagen då fredsavtalet mellan den colombianska regeringen och FARC-gerillan skrevs under, de skrivits. Och hur samhällsläget i Colombia såväl som i Sverige sett ut just då. Samt huruvida artikelförfattaren berättar efter egenupplevda erfarenheter eller om nyheten förmedlats via en nyhetsbyrå eller annan källa. Endast fyra av mina analyserade artiklar har skrivits av en korrespondent som faktiskt befunnit sig på platsen varifrån man rapporterat. Av dessa artiklar har tre publicerats i *Svenska Dagbladet* mellan december 2016 och april 2017 och en i *Dagens Nyheter* i maj 2017. Samtliga har varit av ett längre format och innehållit en eller flera bilder.

5.1.4 Det visuella

15 av mina 22 analyserade artiklar har varit multimodala, de har alltså inte enbart bestått av verbal text utan också en eller flera bilder och/eller figurer. Åtta av dessa hade enbart en bild, en hade en tecknad figur, resterande sex artiklar hade flera bilder. De bilder som finns med i det analyserade materialet skildrar till allra störst del män i någon form av maktposition. Åtta av 14 bilder skildrade antingen President Santos, uniformerade armésoldater, poliser, Påven eller kungligheter. På bilderna med Påven och det norska

kungahuset fanns kvinnor med på bilderna men i båda fall var de passiva. En stor del av bilderna skildrade aktiva civilklädda människor, i två av fem fall arbetar de tillsammans med uniformerade manliga soldater. Män och kvinnor förekommer i ungefär lika stor utsträckning på dessa bilder. Fem bilder skildrar FARC- rebeller och/eller livet i ett gerillaläger efter demobilisering, här var könsfördelningen mer jämlik, dock kom samtliga bilder från en och samma artikel ”Regeringen sköter inte avtalet seriöst” (DN 2017, s. 14-15). Två bilder skildrar rena objekt, en sjunkande båt och ett beslagtaget flygplan. Och två bilder skildrar miljöer, en i helikopterperspektiv av en översvämmad flod och en av en staty av ett kors i utkanten av en pittoresk by. Den sistnämnda kommer ifrån artikeln ”Colombia, Anderna och Panamá” (DN 2018, s. 3) som syftade till att sälja en resa åt en av tidningens partners.

Många av artiklarna fick väldigt lite plats. Ett snitt mellan de 22 artiklarna visar på 278 ord per artikel. Medianen blir lägre med 125,5 ord. För att få reda på vilka ord som förekommit allra mest frekvent i det analyserade materialet har jag använt ett program som har räknat orden i ingress, bildtext och brödtext och sorterat efter mest vanligt förekommande. Irrelevanta ord såsom prepositioner och konjunktioner är inte medräknade. Resultatet är som följer:

- 94 Colombia*
- 58 FARC*
- 58 Fred
- 54 Gerilla
- 50 Han (jämfört med ”hon” som endast nämndes nio gånger).
- 31 *Regering* Stat* eller *Myndighet*
- 29 Koka(in)* Knark* eller Droger
- 27 President Santos
- 16 Människor eller Människosyn
- 14 ELN

5.2 Resultat enkät

Av de 113 enkäter som skickades ut med förfrågan om vidarebefordran fick jag in 73 svar. Några av respondenterna har skrivit fler än ett svar. Av respondenterna var det endast en person som hade besökt Colombia. Den personen associerade fattigdom med landet. Av de 72 respondenter som inte besökt Colombia svarade:

- 31 att knark, kokain, droger eller knarkkarteller var den starkaste associationen med Colombia.
- 12 svarade gäng, kriminalitet, våld och maffia.

- 9 svarade dans, musik, karneval, starka färger och färgglada kläder.
- 8 tänkte på kaffe eller kaffeodlingar.
- 8 tänkte på djungel, regnskog eller vacker natur.
- 8 tänkte på fattigdom, misär och/eller gatubarn.
- 7 tänkte på olika former av hjälparbete.
- 5 tänkte på sol, värme och semesterorter.

Övriga associationer som fick två eller fler svar var:

- Ett främmande land
- Gerilla
- Pablo Escobar
- TV-serier (Modern family och Narcos fick ett svar vardera).

De svar som hade en enda association var:

- Shakira
- God mat
- Gudson
- Ett land som börjar bli starkare
- Tigrar
- Öken
- Forskningsstudier
- Bogotá
- Cigarrer
- Sydamerika
- Fängelsepopulationer
- Den avlidne fotbollspelaren Andrés Escobar.

6. Diskussion och slutsats

Jag har gjort en studie i två delar. Den första delen bestod av en enkät som besvarades av 73 personer som varit anonyma på så sätt att jag inte vetat vilket svar som kommit från vilken av respondenterna. Eftersom jag bitt mina respondenter att skicka enkäten vidare till någon jag inte känner kan jag heller inte veta hur många av respondenterna jag känner. Det var alltså av design som jag avsåg mig möjligheten att avgöra om svaren varierat beroende på faktorer såsom respondentens kön, ålder, yrke, utbildningsnivå eller resvana. Till mina respondenter ställde jag frågan; Vad är det första du tänker på när du läser ordet "Colombia"? Efter en sammanställning av svaren blev det tydligt att en övervägande majoritet av mina respondenter tänker på negativa faktorer såsom droger (i synnerhet kokain,) gäng, kriminalitet och våld när de läser ordet Colombia.

Studiens andra del bestod av en retorisk analys av artiklar från eller om Colombia, publicerade i fyra av de populäraste svenska dags- och kvällstidningarna, under perioden mellan den 24 november 2016 och den 3 april 2019. Resultatet av analysen visar att de ord som varit främst förekommande i artiklar som handlar om Colombia varit: FARC*, fred* och gerilla* medan rubrikerna utöver detta fokuserats kring "död*" och "kokain*." Om jag precis som McCombs och Shaw ställer resultatet av svaren från mina respondenter i kontrast med resultatet av undersökningen av dagordningen för rapportering från Colombia kan jag se ett mönster som liknar det som påvisades i Chapel Hill studien 1968. Många av de ord som var allra vanligast förekommande i nyhetsrapporteringen om och från Colombia överensstämmer väl med de associationer mina respondenter gör med landet.

Om freden håller i sig i Colombia är jag övertygad om att landet kommer att bli ett populärt turistmål där orörda områden regnskog, milsvida stränder och snötäckta bergstoppar kommer att locka mängder av äventyrslystna semesterfirare världen över. Och jag hoppas att landet kan komma att övervinna sitt rykte som färgats av en våldsam historia och kanske också till viss del, en medierapportering som fokuserats kring negativa faktorer som våld, död och droger. Jag lämnar det slutligen upp till var och en av de som tar del av denna studie att göra sin egen bedömning av huruvida det kan finnas ett samband mellan medias rapportering och den allmänna uppfattningen och de associationer vi gör kring Colombia. För även om medierna har makten att fastställa dagordningen för den allmänna opinionen så behåller varje individ förmågan och därmed rätten att själv tolka allt det vi ser, hör och upplever (Hall 1973, 101).

7. Referenser

AFP. AFP in the world.

<https://www.afp.com/en/agency/about/afp-world> [2019-04-14]

Aftonbladet. (2019). Om Aftonbladet.

<https://www.aftonbladet.se/a/LOlQ4/om-aftonbladet> [2019-04-14]

Alsema, Adriaan (2018). When Gustavo Petro was a guerrilla.

<https://colombiareports.com/when-gustavo-petro-was-a-guerrilla/> [2019-05-08]

Barthes, Roland (1964). *The rhetoric of the image*.

<https://faculty.georgetown.edu/irvinem/theory/Barthes-Rhetoric-of-the-image-ex.pdf>

Bryman, Alan (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. 3. uppl., Stockholm: Liber.

Carlsson, Anders & Koppfeldt, Thomas (2011). *Visuell retorik bilden i reklam, nyheter och livsstilsmedia*. Johanneshov: TPB

Chasteen, John Charles (2003). *Latinamerikas historia*. 3. uppl. 3., Gargzdai: UAB print it.

Country economy (2018). Colombia National Minimum Wage – NMW

<https://countryeconomy.com/national-minimum-wage/colombia> [2019-05-06]

Dagens Nyheter (2019). Om Dagens Nyheter.

<https://www.dn.se/nyheter/om-dagens-nyheter/> [2019-04-15]

Ekström, Mats & Larsson, Larsåke (red.) (2010). *Metoder i kommunikationsvetenskap*.

2. uppl., Lund: Studentlitteratur.

Encyclopaedia Britannica (2019). La Violencia, dictatorship, and democratic restoration.

<https://www.britannica.com/place/Colombia/La-Violencia-dictatorship-and-democratic-restoration#ref672064> [2019-04-10]

Expressen. (2014). Läs den allra första Expressen här.

<https://www.expressen.se/nyheter/las-den-allra-forsta-expressen-har/>

Expressen. (2019). Om Expressen.

<https://www.expressen.se/om-expressen/om-expressen/> [2019-04-14]

Fehrman, Carl (2018). Svenska Dagbladets historia. Svenska Dagbladet, 8 februari.

<https://www.svd.se/svenska-dagbladets-historia> [2019-04-23]

- Grann, Karin (2017). Att skildra verkligheten i allmänhetens tjänst: En kritisk diskursanalys av Sveriges radios och Sveriges televisions nyhetsrapportering om folkomröstningen om fredsavtalet i Colombia 2016. L2-uppsats, Historiska institutionen. Avdelningen för mänskliga rättigheter. Lund: Lunds Universitet. <http://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordOid=8922657&fileOid=8925745>
- Gripsrud, Jostein (2011). *Mediekultur, mediesamhälle*. 3., [bearb.] uppl. Göteborg: Daidalos.
- Hall, Stuart ([1973] 1980): 'Encoding/decoding'. I *The cultural studies reader*. ss. 90-101. London & New York: Routledge. u.å. <https://faculty.georgetown.edu/irvinem/theory/SH-Encoding-Decoding.pdf> [2019-05-23]
- Handels (2019). Löner och OB-tillägg. <https://handels.se/pa-jobbet/lagstaloner/> [2019-05-06]
- Häger, Björn (2014). *Reporter: en grundbok i journalistik*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur
- Insight Crime (2017). FARC. <https://www.insightcrime.org/colombia-organized-crime-news/farc-profile/> [2019-05-08]
- Insight Crime (2018). ELN. <https://www.insightcrime.org/colombia-organized-crime-news/elc-profile/> [2019-05-08]
- Iván Duque (2017). El 73% de los colombianos somos menores de 45 años, y queremos un país donde haya legalidad, emprendimiento y equidad: #ForoW @WRadioColombia <https://twitter.com/IvanDuque/status/936025740872646656> [2019-01-14]
- Keen, Benjamin & Haynes Keith (2013). *A history of Latin America Volume 2: Independence to the present*. 9. uppl., Wadsworth: Cengage learning.
- Kingsizemagazine (2017). Premiär idag för "Narcos" säsong 3 – med svenske Matias Varela i en av rollerna. <http://www.kingsizemag.se/filmtv/premiar-idag-for-narcos-sasong-3-med-svenske-matias-varela-i-en-av-rollerna/> [2019-05-05]
- Kock, Christian (2004). Rhetoric in Media Studies: The Voice of Constructive Criticism. *Nordicom – Information*, 26 (2), ss. 103-110. https://static-curis.ku.dk/portal/files/35442027/Rhetoric_in_Media_Studies.pdf
- Lindstedt, Inger (2017). *Forskningens hantverk*. Lund: Studentlitteratur.
- Livingstone, Sonia (2009). *On the mediation of everything: ICA presidential address 2008*. London: LSE. <https://core.ac.uk/download/pdf/94783.pdf>

Lundgren, Kristina (1997). Diskursanalys vs. Massmedieretorik. I *Rhetorica Scandinavica* [online] (2), pp.64–76. <https://www.retorikforlaget.se/diskursanalys-vs-massmedieretorik/>

Mark, Nathalie (2016). Socker – som kokain för din hjärna. *Aftonbladet*, 14 april. <https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/0EgqBG/socker--som-kokain-for-din-hjarna> [2019-05-05]

McCombs, Maxwell (2006). *Makten över dagordningen: om medierna, politiken och opinionsbildningen*. Stockholm: SNS förlag.

Nationalencyklopedin (u.å.). *Aftonbladet*. Tillgänglig: Nationalencyklopedin. [2019-04-23]

Nationalencyklopedin (u.å.). *Dagen Nyheter*. Tillgänglig: Nationalencyklopedin. [2019-04-23]

Nato (2017). Frequently asked questions. <https://www.nato.int/cps/en/natohq/faq.htm#A3> [2019-05-05]

Reuters (u.å.). About us. <https://agency.reuters.com/en/about-us.html> [2019-04-30]

Strömbäck, Jesper (2006). Introduktion av Jesper Strömbäck. Från allsmäktiga till maktlösa till mäktiga medier. Dagordningsteorins betydelse i ett historiskt perspektiv. I McCombs, Maxwell. *Makten över dagordningen: om medierna, politiken och opinionsbildningen*. Stockholm: SNS förlag, ss. 5-13).

Strömbäck, Jesper (2009). *Makt, medier och samhälle: en introduktion till politisk kommunikation*. Stockholm: SNS förlag.

Svenska akademiens ordbok (1932). Huvudstad. https://www.saob.se/artikel/?unik=H_1393-0138.MP99&pz=3 [2019-04-27]

Svenska Dagbladet. (u.å.) Välkommen till Svenska Dagbladet. <https://kundservice.svd.se/omsvd/> [2019-04-14]

The Bogotá Post (2018). 2018 Presidential elections in Colombia. <https://thebogotapost.com/2018-presidential-elections-in-colombia/29975/> [2019-05-09]

Thurlby, Cherie A. [SSGT] [USAF.] (2001). Bright star 01/02 [fotografi]. <https://nara.getarchive.net/media/personnel-assigned-to-the-egyptian-armed-forces-rush-from-their-zodiac-boat-ece3b6> [2019-03-20]

TT. Historien om TT Nyhetsbyrån. <https://tt.se/om-oss/historia/> [2019-04-14]

Viklund, Jon, Mehrens, Patrik & Fischer, Otto (red.) (2014). *Retorisk kritik: teori och metod i retorisk analys*. Ödåkra: Retorikförlaget.

Weibull, Lennart & Wadbring, Ingela (2014). *Massmedier: nya villkor för press, radio och tv i det digitala medielandskapet*. 11., helt omarb. uppl. Stockholm: Ekerlid

7.1 Analysmaterial *Bilaga 2*

Se *Bilaga 1* för en sammanställd pdf- fil med samtliga analyserade artiklar.

Abrahamsson, Lisa & Areskog, Mattias/TT. Svenska Dagbladet (2017). Jordskred i Colombia dödade minst 200. 3 april, s. 13.

Aftonbladet (2018). Unik chans för vänstern: Gerillamedlem kan bli president i Colombia 28 maj, s. 10.

Arnsäter, Per & Mederyd Hårdh, Martin. Aftonbladet (2017). Turistbåt sjönk i reservoar i Colombia - 3 döda och 30 saknas hittills. 26 juni, s. 12.

Brandão Jönsson, Henrik & Leal, Eduardo. Dagens Nyheter (2017). "Regeringen sköter inte avtalet seriöst". 31 maj, ss.14-15.

Cardona Cervantes, Gabriel. Svenska Dagbladet (2016). Colombia prövar nytt steg mot fred 2 december, s. 20.

Dagens Nyheter (2016). Nytt hopp om fred i Colombia. 25 november, s. 19.

Dagens Nyheter (2017). Fredssamtal återupptas i Colombia. 9 januari, s. 15.

Dagens Nyheter (2017). Rekordstort kokainbeslag i Colombia 9 november, s. 15.

Dagens Nyheter (2018). Colombia, Anderna och Panama 3 mars, s. 3.

Dagens Nyheter (2018). Colombia blir Nato-partner 27 maj, s. 24.

Eriksson, Carl-Fredrik (2019). Åtta döda efter explosion i Colombia. Expressen, 18 januari, s. 26.

Ezpeleta, Martin. Dagens Nyheter (2017). De dödades i en lavin av lera. 2 april, s. 17.

Johansson, Filip. Expressen (2016). Sverige hjälper till i Colombia. 13 december, s 15.

Knutson, Ulrika. Expressen (2017). Smart om Colombia. 8 augusti, s. 6.

Lindahl, Björn. Svenska Dagbladet (2016). En hyllning till alla offer i Colombia. 11 december, s. 12.

Lundin, Tomas. Svenska Dagbladet (2017). Fredens baksida i Colombia: kokainhandeln ökar dramatiskt. 30 april, s. 24.

Mattsson, Anna (2018). Expressen. Svensk man rånmördad i Colombia 2 april, s. 22.

Stenquist, Victor. Aftonbladet (2017). Svensken flydde till Colombia. 10 februari, s. 28.

Svenska Dagbladet (2017). Vapenvila i Colombia 5 september, s. 16.

Svenska Dagbladet (2017). Svår balansgång för påven i Colombia. 8 september, s. 18.

Svenska Dagbladet (2018). Fredssamtal i Colombia avbryts. 11 januari, s. 15.

Svenska Dagbladet (2018). Colombia gick till valurnorna, 18 juni, s. 14.